

Motion om Det är 2023 för tusan – hög tid för klickbara länkar i beslutsunderlag!

Motion av Svante Linusson (C)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Svante Linusson (C) har väckt en motion i kommunfullmäktige där han föreslår att det som standard i stadens tjänsteutlåtanden och utlåtanden till kommunfullmäktige ska ingå hyperlänkar till bilagor och andra nämnders yttranden samt till viktiga dokument utanför staden. Motionären anser också att där det är möjligt, inkludera hyperlänkar till fullständiga remissvar som kommit in till ett ärende.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Open Knowledge Sweden och Svenska Journalistförbundet. Svenska Journalistförbundet har avstått från att svara på motionen.

Stadsledningskontoret anser att bevarandemöjligheten av hyperlänkar är utmanande på både kort och lång sikt då länkadresser och annat förändras. På lång sikt kan hyperlänkar i beslutsunderlagen innebära att betydelsebärande information försvinner från handlingarna och det kommer i sådant fall inte vara möjligt att härleda på vilket underlag som beslutet grundar sig.

Exploateringsnämnden anser sammantaget att det är svårt att tillhandahålla klickbara länkar i beslutsunderlagen till exploateringsnämnden, då det är svårt att garantera beständigheten över tid.

Socialnämnden anser att klickbara länkar i beslutsunderlag säkert kan bidra och underlätta för ökad insyn för stadens medborgare, men att staden då måste

säkerställa att en länk fungerar över tid, detta mot bakgrund av att stadens webbplatser regelbundet förändras eller görs om.

Bromma stadsdelsnämnd håller med om att det är bra att kunna underlätta för både politiker och allmänheten, men menar att det inte finns någon garanti för att inte hyperlänkar slutar att fungera så det är viktigt att det fortfarande anges en källhänvisning med t.ex. dokumentnamn och diarienummer

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd ser vissa problem med förslaget, men stödjer förslagets intentioner och anser att om det införs får samma standard för hela staden.

Kungsholmens stadsdelsnämnd bedömer sammantaget att det finns fördelar med att använda hyperlänkar i stadens tjänsteutlåtanden. Anvisningar och vägledning behöver tas fram som säkerställer att hyperlänkar används på ett sätt som tillgodoser krav på hållbarhet, informationssäkerhet och tillgänglighet.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd ser övergripande positivt på att förbättra användarvänligheten för läsaren och framhåller ett antal aspekter att ha i åtanke om kommunfullmäktige väljer att bifalla motionen.

Open Knowledge Sweden håller med motionären om att Stockholms stad bör införa klickbara länkar (hyperlänkar) i beslutsunderlag.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Klickbara länkar i beslutsunderlag skulle underlätta för bland annat fritidspolitiker och medborgare som vill läsa beslutsunderlagen, det håller jag med Svante Linusson om. Däremot instämmer jag i stadsledningskontorets bedömning att beständigheten av hyperlänkar över tid inte går att garantera, vilket kan leda till att betydelsebärande information försvinner från handlingarna och gör det omöjligt att härleda på vilket underlag som beslutet grundar sig.

Som stadsledningskontoret påpekar i sitt tjänsteutlåtande finns det i appen Meetings Plus möjlighet att ha flera dokument öppna samtidigt och växla mellan dem, vilket underlättar för läsandet av flera dokument samtidigt. Användarmanual för Meetings Plus finns på [stadens hemsida](#).

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Bilaga

Det är 2023 för tusan – hög tid för klickbara länkar i beslutsunderlag!, dnr KS 2023/151-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 6 september 2023

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M) och Jonas Naddebo (C) enligt följande.

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra följande

För Centerpartiet är det en självklar och naturlig del av politiken att bejaka de positiva aspekterna av digitaliseringen när den som här kan bidra till effektivisering och ökad tillgänglighet för invånarna i Stockholm. Medborgarperspektivet måste alltid vara i centrum; ytterst handlar det om demokrati och synen på den enskilda individen från offentliga institutioner, i detta fall Stockholm stad. Att invånare enkelt kan tillgodogöra sig politiska beslut samt resonemangen och motiven bakom är centralt för en god demokratisk tillit. Självklart ska de vanliga referenserna och texterna finnas kvar så att de som väljer att läsa på papper ska ha samma information som idag. Inget i motionen handlar om att ta bort information som finns idag, ändå verkar finansborgarrådets svar och stadsledningskontorets yttrande utgå från det.

Finansborgarrådet och stadsledningskontoret vill inte införa hyperlänkar med huvudsakliga motiveringen att de kanske inte fungerar i tid och evighet. Det är verkligen att göra det bästa till det godas fiende. Om man fortsätter och behåller utseendet på tjänsteutlåtanden och beslutsunderlag som idag, men kompletterar dem med några hyperlänkar vid hänvisningar till andra dokument, så försvinner ju ingen information alls jämfört med nu. Det absolut värsta som kan hända är då att länken blir trasig och utlåtandet blir på samma nivå som de är idag. Så finansborgarrådet vill inte förbättra beslutsunderlagen med motivet att det kanske inte går att säkerställa förbättringen i 100 år för alla dokument och då kan det lika gärna vara lika dåligt som det är nu för alla dokument. Ett häpnadsväckande resonemang.

Vad gäller att ge länkar till bilagor i tjänsteutlåtande så hänvisar finansborgarrådet till att man kan ha flera flikar öppna samtidigt i Meeting Plus. Det är ett totalt goddagskaft-svar. Den medborgare som läser ett tjänsteutlåtande i pdf-format kanske inte har en aning om hur man hittar till Meeting Plus, eller att tjänsten heter så. Bristen på förmåga att sätta sig in i den vanlige stockholmarens situation är frapperande och tragisk.

Vi uppskattar verkligen att finansroteln i sitt utlåtande har försökt lägga in en hyperlänk till användarmanualen för Meeting Plus. Vi tar det som en gest av välvilja. Pikant är dock att finansroteln har misslyckats med att lägga in en fungerande länk. Det är inte tidens tand som hotar finansborgarrådets hyperlänkar utan medarbetarnas kompetens. Det framstår med yttersta tydlighet att nuvarande majoritet och dess

politiska tjänstemän behöver en grundkurs i digitalisering. Både för egen användning och för att öka tillgängligheten till stockholmarna.

När man läser remissvaren är det väldigt slående att samtliga stadsdelsnämnder har en positiv inställning och ser de stora fördelarna med ökad tillgänglighet för medborgarna. Medan ett par av facknämnderna bara vill slippa mer jobb för att ge service till stadens invånare. Det har nog mycket att göra med de öppna möten och den större direkta kontakt som stadsdelsnämnderna har med stockholmarna. De är ett föredöme i sin inställning som facknämnderna behöver lära av.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Moderaternas och Centerpartiets gemensamma reservation i kommunstyrelsen.

Ärendet

Svante Linusson (C) har väckt en motion i kommunfullmäktige där han föreslår att det som standard i stadens tjänsteutlåtanden och utlåtanden till kommunfullmäktige ska ingå hyperlänkar till bilagor och andra nämnders yttranden samt till viktiga dokument utanför staden. Motionären anser också att där det är möjligt, inkludera hyperlänkar till fullständiga remissvar som kommit in till ett ärende.

Svante Linusson (C) föreslår i motionen att:

- kommunfullmäktige ska besluta om att det som standard i nämnders tjänsteutlåtande ska finnas hyperlänkar till bilagor, yttranden från andra organ i staden och till viktiga dokument utanför staden.
- hyperlänkar blir standard i beslutsunderlag i fullmäktige, när referenser förekommer till förvaltningars utlåtande och nämnders beslut.
- om möjligt inkludera hyperlänkar till fullständiga remissvar som kommit in i ett ärende.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Open Knowledge Sweden och Svenska Journalistförbundet. Svenska Journalistförbundet har avstått från att svara på motionen.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret.....	6
Exploateringsnämnden.....	7
Socialnämnden.....	7
Bromma stadsdelsnämnd.....	8
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.....	8
Kungsholmens stadsdelsnämnd	9
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd.....	10
Open Knowledge Sweden.....	11
Reservationer m.m.	14

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Fullmäktiges beslutsunderlag, utlåtandena, som rotlarna sammanställer är utformade så att de ska innehålla all den information som den förtroendevalda behöver för att ta beslut i ärendet. I utlåtandet ska remissinstansernas svar, som i majoriteten av fallen består av förvaltningens tjänsteutlåtande, redovisas. Anledningen till att termen ”i huvudsak följande lydelse” används är för att rotlarna rekommenderas att inte redovisa den del av utlåtandet som beskriver ärendet. Den delen ska redan vara beskriven under motsvarande rubrik i utlåtandet. Formuleringen ”i huvudsak” syftar till att tydliggöra att det inte är tjänsteutlåtandet i sin helhet som redovisas utan att delar som ärendebeskrivningen har skalats bort för att undvika upprepning och redovisa ett tillfyllest beslutsunderlag för kommunfullmäktige. Att remissinstansernas samtliga synpunkter ska redovisas i utlåtandet framgår tydligt av både den skriftliga vägledning som finns för rotelarbetet, Rotelhandledning del 1 och i de utbildningar som hålls för borgarrådssekreterarna av juridiska avdelningen. På så vis finns all information som behövs för beslutet på ett och samma ställe.

Vad gäller bilagor finns det i appen Meetings Plus möjlighet att ha flera dokument öppna samtidigt och växla mellan dem.

Stadsledningskontoret konstaterar att det är länge sedan en större översyn av beslutsunderlagen gjordes och att det kan finnas skäl att genomföra en ny översyn. En översyn skulle kunna göras både utifrån eventuella behov av att förtydliga underlagen och förenkla för de förtroendevalda och medborgarna, men också i syfte att se över processen då underlagen produceras. Det finns vissa utmaningar med att använda sig av hyperlänkar. Ur ett tillgänglighetsperspektiv behöver hela länken skrivas ut och innehållet i den behöver förklaras i samband med att länken presenteras i texten. För dokument eller webbplatser som finns utanför staden kan inte heller tillgänglighetsanpassade format garanteras. Hyperlänkar bör även användas på samma sätt i alla stadens underlag, vilket förutsätter en övergripande vägledning eller instruktion kring dem.

Beslutsunderlagen ska inte bara vara lättillgängliga och användbara för förtroendevalda och medborgare idag, de ska också bevaras för framtiden och kommer att utgöra ett viktigt underlag för kunskapen om vilka beslut som fattades av kommunfullmäktige i vår tid och på vilka grunder dessa beslut fattades. Bevarandemöjligheten av hyperlänkar är idag utmanande på både kort och lång sikt då länkadresser och annat förändras. På lång sikt kan hyperlänkar i beslutsunderlagen innebära att betydelsebärande information försvinner från handlingarna. Det kommer i sådant fall inte vara möjligt att härleda på vilket underlag som beslutet grundar sig på. Det krävs därför ett noggrant övervägande kring hur den information som hyperlänkarna skulle bidra med kan dokumenteras och bevaras på annat sätt i samband med arkivering.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 april 2023 följande.

Exploateringsnämnden godkänner exploateringskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Dennis Wedin m.fl. (M) och Svante Linusson (C), se Reservationer m.m.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 mars 2023 har i huvudsak följande lydelse.

De rådande tekniska förutsättningarna gör att kontoren inte kan säkerställa att hyperlänkar till handlingar och dokument är beständiga över tid. Beträffande handlingar och dokument från andra organ inom staden och utanför staden saknas rådighet över hur dessa handlingar hanteras. Sammantaget är det därför svårt att tillhandahålla klickbara länkar i beslutsunderlagen till exploateringsnämnden.

I samband med att beslutsunderlag till ärenden i exploateringsnämnden publiceras och tillgängliggörs för nämndens ledamöter och ersättare omfattar det eventuella bilagor till tjänsteutlåtanden. Detta kan, i förekommande fall, även omfatta yttranden och andra underlag från andra politiska organ inom och utanför staden.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 april 2023 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Henrik Falk (C), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 13 mars 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Digitalisering kan förenkla för stadens målgrupper och medarbetare genom att arbetskrävande moment i vissa fall kan ersättas och göras mer effektiva. Rätt hanterad kan digitalisering möjliggöra en ökad tillgänglighet och insyn i stadens beslutsprocesser.

Förvaltningens bedömning är att följande delar är viktiga att ta hänsyn till innan förslag till beslut kan tas fram:

Staden ska, när så är lämpligt pröva nya arbetssätt, stödja utveckling genom ständiga förbättringar både genom innovation och digitalisering. Syftet ska vara att förenkla för stockholmarna och för medarbetarna. Kärnverksamheten och verksamhetens behov ska vara styrande i utveckling, digitalisering och innovation samtidigt som stockholmarnas och företagens behov ska beaktas vid utveckling av service och tjänster. Klickbara länkar i beslutsunderlag kan säkert bidra och underlätta för ökad insyn. Här måste staden dock säkerställa att en länk fungerar över tid, detta mot bakgrund av att stadens webbplatser regelbundet förändras eller görs om. Det är

görbart att lägga hyperlänkar till bilagor i tjänsteutlåtanden om bilagorna ligger på någon av stadens webbsidor. Däremot går det inte att länka till handlingar i förvaltningens diarium. I dessa fall behöver det också säkerställas att länken i förekommande fall fungerar över tid.

Det är inte möjligt att lägga in hyperlänkar i tjänsteutlåtande efter publicering av handlingar då dessa då är låsta för redigering. Handläggare kan däremot använda hyperlänkar till dokument som refereras till när dessa ligger på någon webbsida.

Förvaltningen hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 mars 2023 följande.

Nämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på motionen om klickbara länkar i beslutsunderlag.

Särskilt uttalande av Johan Duvdal (C) och Louise Minnhagen (L), se Reservationer m.m.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 februari 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Bromma stadsdelsförvaltning håller med om att det är bra att kunna underlätta för både politiker och allmänheten. Det finns dock ingen garanti för att inte hyperlänkar slutar att fungera så det är viktigt att det fortfarande anges en källhänvisning med t.ex. dokumentnamn och diarienummer. Den beskrivna länken i motionen: Väldigt många fler bilagor bör således kompletteras med källhänvisning (Exploateringskontorets sammanträde 2022-08-25). Härmed kan även en läsare med en utskrivna kopia av handlingen ges en möjlighet att spåra källan.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 april 2023 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 mars 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Att införa hyperlänkar i stadens tjänsteutlåtanden istället för att hänvisa till referat, bilagor och andra dokument skulle öka tillgängligheten och transparensen för dem som läser utlåtandena och behöver mer detaljerad information. Hyperlänkar för också med sig att tjänsteutlåtandena kan bli kortare i sin beskrivning då man kan undvika att inkludera beskrivningar i själva utlåtandet, vilket underlättar för läsaren. Istället kan läsaren klicka på länken för att få mer information.

Det är viktigt att se till att dokumenten är tillgängliga och inte kräver inloggning eller andra begränsningar som kan hindra allmänheten från att ta del av dem. Det bör också beaktas att läsarna har olika datorvana.

Förvaltningen ser vissa hinder med att införa hyperlänkar och göra det som standard i staden. Hyperlänkar är sårbara och är användbara så länge som länken inte bryts och risk för att den inte lever över tid. Det kan också vara svårt att navigera och hitta relevant information om hyperlänkarna används för mycket.

Länkar till stadens egna system är kanske mer hanterbart, men länkar till dokument utanför staden har en annan problematik då staden inte har rådighet över texten eller dokumentet länken går till. Men även internt inom stadens sidor finns risker med brutna länkar. Dokument kan flyttas till annan plats än länken från början går till, dokument kan arkiveras och tas bort vilket gör att länken blir bruten.

Mot ovanstående bakgrund bedömer förvaltningen att det finns fördelar med att införa länkar som standard i stadens tjänsteutlåtanden men även beakta de risker som kan uppstå. Istället för att införa länkar som standard, föreslår förvaltningen att länkar kan användas i tjänsteutlåtanden i de fall det är relevant i förhållande till ärendets karaktär. Förvaltningen föreslår att tankarna om användandet av länkar bör konkretiseras och utvecklas.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 april 2023 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Reservation av Anette Nordvall (C), se Reservationer m.m.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 mars 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Beslutsunderlag till kommunfullmäktige och stadens nämnder hanteras och utformas i ett gemensamt ärendehanteringssystem. I nämnderna utgörs beslutsunderlagen av tjänsteutlåtanden. Dessa ska vara sakligt och korrekt utformade och uppfylla krav på tillgänglighet. Tjänsteutlåtanden utformas därför enligt en gemensam mall. Som beslutsunderlag utgör tjänsteutlåtandena även allmänna handlingar. Det innebär att de ska vara tillgängliga inte endast vid det aktuella beslutsfattandet utan för all framtid.

Det är tekniskt möjligt att införa hyperlänkar i stadens tjänsteutlåtanden istället för att hänvisa till referat, bilagor och andra dokument. För att det ska fungera är det nödvändigt att länkade dokument är tillgängliga och inte kräver inloggning eller andra begränsningar som kan hindra allmänheten från att ta del av dem. Hyperlänkar är sårbara och är användbara så länge som länken inte bryts. Det kan också vara svårt att navigera och hitta relevant information om hyperlänkar används för mycket. Användning av länkar till dokument utanför staden kan innebära risker då staden inte har rådighet över texten eller dokumentet länken går till. Även internt inom stadens

sidor finns risker med brutna länkar. Dokument kan flyttas till annan plats än länken från början går till. Exempelvis kan dokument arkiveras på annan digital plats, flyttas eller helt tas bort vilket gör att länken blir bruten.

Sammantaget bedömer förvaltningen att det finns fördelar med att använda hyperlänkar i stadens tjänsteutlåtanden i de fall det är möjligt. Länkar kan användas i tjänsteutlåtanden i de fall det är relevant i förhållande till ärendets karaktär. Dock bör man vara medveten om den sårbarhet som finns med hyperlänkar. Anvisningar och vägledning behöver tas fram som säkerställer att hyperlänkar används på ett sätt som tillgodoser krav på hållbarhet, informationssäkerhet och tillgänglighet.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 april 2023 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 mars 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser överlag positivt på idéer som syftar till att ta tillvara på förbättringar, innovation och digitaliseringens möjligheter. Förvaltningens konstaterar att funktionaliteten med hyperlänkar finns att tillgå i de program som staden använder för ärendehantering och att hyperlänkar tekniskt går att tillämpa. Att införa hyperlänkar har potential att öka användarvänligheten för läsaren och därigenom bidra till en kvalitetsutveckling av ärendehantering.

Förvaltningen kan se fördelar med motionens förslag om att använda hyperlänkar vid t.ex. jämförelse med tidigare ärenden eller andra referenser där dokumentet inte biläggs ärendet. En fördel är möjligheten att underlätta för den läsare som själv vill stämma av eller ta del av innehållet i angivna referenser. Det hjälper dem som inte själva har tidigare kännedom om hur referenserna kan sökas fram. Det effektiviserar även för samtliga läsare att med en knapptryckning komma fram till det refererade dokumentet.

Förvaltningen kan samtidigt se några begränsningar med införandet av hyperlänkar. Den främsta begränsningen är att hyperlänkar kan underlätta för de läsare som tar del av handlingarna digitalt, medan det av givna skäl inte blir någon förenklande effekt för de läsare som tillgodogör sig materialet analogt per papper.

Förvaltningen vill lyfta några aspekter att ha i åtanke om kommunfullmäktige beslutar om att införa hyperlänkar som standard.

Om hyperlänkar införs är det viktigt att bibehålla den fullständiga källhänvisningen och inte ersätta den med en länk med underliggande dold referens. Hyperlänkarna kan bli inaktuella om staden till exempel skulle välja att byta system för ärendehantering. Hela referensen behöver anges tillräckligt utförligt för att det ska vara möjligt för läsaren att på egen hand söka upp handlingen.

Om användningen av hyperlänkar i beslutsunderlag ska införas behöver stadsövergripande regler tas fram. Det behöver säkerställas att det finns ett gemensamt förhållningsätt att tillämpa hyperlänkar i likhet med den stadsövergripande strukturen för tjänsteutlåtanden.

I tillägg till övergripande regler för när hyperlänkar är funktionella att använda bör handläggaren ha ett visst utrymme att själv avgöra om det är relevant eller inte att lägga in en hyperlänk. Eftersom en hyperlänk visuellt sticker ut i en brödtext, kan den generera läsarens uppmärksamhet på ett sätt som handläggaren av ärendet inte nödvändigtvis avsett. Det är inte alltid nödvändigt att läsaren behöver ta sig tid att tillgodogöra sig den refererade källan för att förstå ärendet som ligger för hand. Handläggaren gör en bedömning av vilka underlag som är viktiga för att förstå kontentan i ärendet. Dessa underlag ska biläggas ärendet och vara tillräckliga för att bedöma ärendet och fatta beslut.

Det är även av vikt att hyperlänkar används på ett tillgänglighetsanpassat sätt som fungerar för de läsare som använder hjälpmedel som exempelvis skärmläsare. Det handlar om hur länken kan beskrivas och tydliggöras för hjälpmedlet och hur läsaren enkelt ska kunna välja att ta del av länken eller inte.

Sammanfattningsvis ser förvaltningen positivt på att använda hyperlänkar i de fall ett beslutsunderlag hänvisar till ett annat beslutsunderlag som inte har bilagts ärendet. Förvaltningen anser inte att hyperlänkar till bilagor är nödvändiga eftersom bilagorna ska gå att ta del av i direkt anslutning till underlaget.

Open Knowledge Sweden

Open Knowledge Swedens yttrande daterat den 28 april 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Föreningen Open Knowledge Sweden håller med motionären om att Stockholm stad bör införa klickbara länkar (hyperlänkar) i beslutsunderlag. Det är en viktig del i spårbarheten till hur ett politiskt beslut blivit till och dess bakgrund och historik som ledde till slutsatsen att ta ett visst beslut och inte annat och kan även leda till minskad administrativ arbetsbörda för medarbetare. Föreningen Open Knowledge Sweden anser att kommunfullmäktige bör bifalla motionen. Svaret i sin helhet med svar till varje stycke nedan.

Stycke 1:

I många decennier har stadens tjänsteutlåtanden och beslutsunderlag haft en liknande utformning. Vi har under samma tid övergått till att läsa allt fler av dokumenten på skärmar, men beslutsunderlagen i sig har inte ändrats och de många möjligheterna och fördelarna med digitaliseringen har inte tagits tillvara. En central del i offentligt beslutsfattande är att det tydligt framgår motiv och underlag för beslut. Därför finns det ofta hänvisningar till andra av stadens dokument. För oss som är väl insatta i hur man hittar bland dessa går det oftast bra att leta upp den relevanta bilagan eller

tjänsteutlåtandet (tjutet) på någon av stadens webbplatser. Men för den intresserade medborgaren eller den som är ny inom politiken kan det vara ett oöverstigligt hinder i att förstå beslut och den kommunala gången. Detta skulle underlättas avsevärt om man vid hänvisningar till andra dokument bara kunde klicka på namnet för att ladda ner dokumentet i fråga.

Svar:

Open Knowledge Sweden anser att det vore fördelaktigt om personer som inte är insatta i ärendet eller verksamheten snabbt kan få översyn och insyn. Det vore bra för både medarbetare inom staden och även medborgaren att snabbt och enkelt kan klicka på länkar för att navigera vidare till dokument eller ladda ned det för att läsa mer om ursprunget eller vad som än hänvisas till. I och med den massiva och ökande mängd information som hanteras inom Stockholm stad idag så är hyperlänkar i dokument en bra start för att lägga grunden till fortsatt arbete med metadata, delade data inom kommunkoncernen och länkade öppna data för allmännyttan.

Stycke 2:

Om vi till exempel betraktar [beslutsärende 20](#) på fullmäktigesammanträdet den 19 december 2022. När det på sid 7 står ”Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 juli 2022 har i huvudsak följande lydelse” så skulle det underlätta avsevärt om det fanns en [länk till det tjänsteutlåtandet](#) så att den som vill kan ta del av hela texten. Tjänsteutlåtandet ligger som bekant på en annan domän och då måste man känna till att man inte ska leta efter ett möte exakt den 18 juli utan närmast efter, i det här fallet den 25 augusti, och där leta upp att det är ärende nummer 15. Sen finns i beslutsärendet också en sammanfattning av stadsledningskontorets yttrande. Där hade en länk till hela utlåtandet varit ännu viktigare eftersom fulltexten på det utlåtandet är svårare att hitta.

Svar:

Exemplet beskriver på ett tydligt sätt hur en användarresa kan se ut för en medborgare eller medarbetare, d.v.s. skattebetalare i Stockholm stad, vilket kostar både onödig tid och energi. Det är ett gott exempel på hur hyperlänkar kan användas för att förenkla navigationen. Det kan även minska administrativ tid för registrator eller andra medarbetare från frågor.

Stycke 3:

Det är inte alls svårt att infoga hyperlänkar till dokument, det bör även rotlar klara av. Även i nämnders tjänsteutlåtande skulle hyperlänkar underlätta. Till exempel avslutas det ovan nämnda tjänsteutlåtande av Exploateringskontoret med hänvisning till fem bilagor. Här hade det verkligen varit lämpligt med hyperlänkar direkt i tjänsteutlåtandet till dessa bilagor. Den medborgare som läser ärendet vet ju kanske inte var dessa bilagor står att finna. På plattformen insyn finns i det här fallet [väldigt många fler bilagor](#) att välja mellan.

Svar:

Hyperlänkar bör generellt sätt vara enkla att arbeta med men kan vara krångligt i vissa proprietära verktyg. Beroende på verktyg kan det vara svårt att införa hyperlänkar men bör fungera bra i de flesta kontorsprogramvaror. Det finns även problem med "plattformen insyn" som nämns i motionen, det vill säga plattformen [InsynSverige](#) Den lever idag inte upp till nationella standarder som [DCAT-AP](#) för metadata eller dataspecifikationen [Nationell Metadataprofil för Offentliga Handlingar](#) som tagits fram av Naturvårdsverket för att förenkla just beskrivande, länkningar, sökning och användning av dokument och handlingar.

Stycke 4:

Detta skulle inte bara underlätta alla fritidspolitikers arbete, utan skulle framför allt bidra till demokratiseringen av politiken för alla stockholmare som vill följa och påverka ärenden som är viktiga för dem.

Svar:

Open Knowledge Sweden håller med och anser att det skulle kunna underlätta för fritidspolitiker, medarbetare och medborgare men även möjliggöra för större värdeskapande och minskning av administrativ börda.

Stycke 5:

Mot bakgrund av detta föreslås kommunfullmäktige att besluta:

Att det som standard i nämnders tjänsteutlåtande ska finnas hyperlänkar till bilagor, yttranden från andra organ i staden och, när så är möjligt, också till viktiga dokument utanför staden.

Att hyperlänkar blir standard i beslutsunderlag i fullmäktige, när referenser förekommer till förvaltningars utlåtande och nämnders beslut.

Att när så är möjligt inkludera hyperlänkar till fullständiga remissvar som kommit in i ett ärende.

Svar:

Open Knowledge Sweden håller med motionens förslag till beslut och yrkar för att kommunfullmäktige bör bifalla förslaget. Vi vill även passa på att uppmuntra Stockholm stad till att se över möjligheterna att minska på arbetsbördan för fritidspolitiker och medarbetare genom att börja arbeta med metadata (beskrivningar) och länkade data för varje dokument så att de kan bli länkade dokument och länkade dokument enligt nationella rekommendationer från Myndigheten för Digital Förvaltning ([DIGG.se](#)).

Reservationer m.m.

Exploateringsnämnden

Reservation av Dennis Wedin m.fl. (M) och Svante Linusson (C)

1. Att exploateringsnämnden tillstyrker motionen.
2. Att därutöver anföra följande

Genom att införa hyperlänkar skulle det bli lättare för alla att följa hänvisningar till bilagor, till andra förvaltningars utlåtande, till inriktningsbeslutet i genomförandebeslutet för samma ärende, med mera. Detta skulle underlätta för den läsare som själv vill stämma av eller ta del av innehållet i angivna referenser. Det hjälper dem som inte själva har tidigare kännedom om hur referenserna kan sökas fram. Det effektiviserar även för samtliga läsare att med en knapptryckning komma fram till det refererade dokumentet. Att införa hyperlänkar skulle öka användarvänligheten för läsaren och därigenom bidra till en kvalitetsutveckling av ärendehantering i hela staden. Den extra arbetstid det tar för att länka in hyperlänkar är inte längre än det tar för en enda läsare av dokumentet som senare vill hitta samma dokument.

Att medborgare enkelt kan tillgodogöra sig politiska beslut samt resonemangen och motiven bakom är centralt för en god demokratisk tillit. Självklart ska de vanliga datumreferenserna finnas kvar för de som väljer att läsa på papper eller om en länk någon gång i framtiden skulle sluta fungera så att historiker då kan hitta rätt. För Centerpartiet är det en självklar och naturlig del av politiken att bejaka de positiva aspekterna av digitaliseringen när den som här kan bidra till effektivisering och ökad tillgänglighet för invånarna i Stockholm.

Socialnämnden

Reservation av Henrik Falk (C)

1. Socialnämnden tillstyrker motionen.
2. Därutöver anföras följande

För Centerpartiet är det en självklar och naturlig del av politiken att bejaka de positiva aspekterna av digitaliseringen när den som här kan bidra till effektivisering och ökad tillgänglighet för invånarna i Stockholm. Medborgarperspektivet måste alltid vara i centrum; ytterst handlar det om demokrati och synen på den enskilda individen från offentliga institutioner, i detta fall Stockholm stad. Att medborgare enkelt kan tillgodogöra sig politiska beslut samt resonemangen och motiven bakom är centralt för en god demokratisk tillit. Självklart ska de vanliga datumreferenserna

finnas kvar för de som väljer att läsa på papper eller om en länk någon gång i framtiden skulle sluta fungera så att historiker då kan hitta rätt.

Genom att införa hyperlänkar skulle det bli lättare för alla att följa hänvisningar till bilagor, till andra förvaltningars utlåtande, till inriktningsbeslutet i genomförandebeslutet för samma ärende, med mera. Detta skulle underlätta för den läsare som själv vill stämna av eller ta del av innehållet i angivna referenser. Det hjälper dem som inte själva har tidigare kännedom om hur referenserna kan sökas fram. Det effektiviserar även för samtliga läsare att med en knapptryckning komma fram till det refererade dokumentet. Att införa hyperlänkar skulle öka användarvänligheten för läsaren och därigenom bidra till en kvalitetsutveckling av ärendehantering i hela staden. Den extra arbetstid det tar för att länka in hyperlänkar är inte längre än det tar för en enda läsare av dokumentet som senare vill hitta samma dokument.

Bromma stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Johan Duvdal (C) och Louise Minnhagen (L)

Centerpartiet instämmer med motionären och håller med om vikten av att underlätta för både politiker och allmänheten när de läser kommunala handlingar. En central del i offentligt beslutsfattande är att det tydligt framgår motiv och underlag för beslut. Därför finns det ofta hänvisningar till andra av stadens dokument. För den intresserade medborgaren eller den som är ny inom politiken kan det vara ett oöverstigligt hinder i att förstå beslut och den kommunala gången. Vi instämmer med motionären att det skulle underlättas avsevärt om man vid hänvisningar till andra dokument kunde klicka på namnet för att ladda ner dokumentet i fråga.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Anette Nordvall (C)

1. Att Kungsholmens Stadsdelsnämnd tillstyrker motionen
2. Att därutöver anföra följande

Genom att införa hyperlänkar skulle det bli lättare för alla att följa hänvisningar till bilagor, till andra förvaltningars utlåtande, till inriktningsbeslutet i genomförandebeslutet för samma ärende, med mera. Detta skulle underlätta för den läsare som själv vill stämna av eller ta del av innehållet i angivna referenser. Det hjälper dem som inte själva har tidigare kännedom om hur referenserna kan sökas fram. Det effektiviserar även för samtliga läsare att med en knapptryckning komma fram till det refererade dokumentet. Att införa hyperlänkar skulle öka användarvänligheten för läsaren och därigenom bidra till en kvalitetsutveckling av ärendehantering i hela staden. Den extra arbetstid det tar för att länka in

hyperlänkar är inte längre än det tar för en enda läsare av dokumentet som senare vill hitta samma dokument. Att medborgare enkelt kan tillgodogöra sig politiska beslut samt resonemangen och motiven bakom är centralt för en god demokratisk tillit. Självklart ska de vanliga datumreferenserna finnas kvar för de som väljer att läsa på papper eller om en länk någon gång i framtiden skulle sluta fungera så att historiker då kan hitta rätt. För Centerpartiet är det en självklar och naturlig del av politiken att bejaka de positiva aspekterna av digitaliseringen när den som här kan bidra till effektivisering och ökad tillgänglighet för invånarna i Stockholm.